

Esther

Hay A'at Tuwen Liblu An Esther

Hituwen liblu ya ipa'innilanay inat Esther an nangihwang hinadan ibbana an Judyu ta aggeda nipapate. Te da Esther i Mordekay ya nadan dakol an Judyu an tinanud Israel ya niyedah ad Babilon ot ahi abakon nadan i Persia nadan i Babilon hidin limay gahut ta tulumpulut hiyam di tawon ot ahi miyayyam hi Jesu Kristu (539 B.C.).

Ya hay patul hi ad Persia hidin awadan Esther hidi ya hi Serses. Ya hay ahawan ni' nan patul ya hi Basti mu imbolhena ot iyahawanah Esther an Judyu. Mu i diye ya aggeda ni' na'innilaan an hi Esther ya oha an Judyu.

Ya hidin numpatulan Serses ya wada han nabaktuy sa'adna an hi Haman an tinanudan Amalek. Ya nunnaud di hihiwonah nadan Judyu ta ninonomnomna an ipapate didan namin. Ta ni'happitan hinan patul an hi Serses ta iyuldina ta mabalin an patayonda nadan Judyu. Ya inabulut nan patul.

Mu indani ya dingngol Mordekay hidiyen uldin ot ume i Esther ot iba'agna i hiya nan uldin nan patul. Ot umeh Esther hinan patul an e ni'hapit an ta'on on hidiyey gumalat hi atayana. Ot iyuldin nan patul an mabalin an mi'patteda nadan Judyu ta ihwangday adolda hinadan binuhulda. Ta athidiy inat nadan Judyu ta nihwangda hinan edaot atayan ta hi Haman di nipapate.

Ta gapuh am'amlong nadan Judyu hi nangabakanda ya inhipunda nan pungngilinandah nan punnomnomnomandah nan ma'alih Purim.

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hay numbalinan Esther hi ahawan nan patul an hi Serses (Esther 1–2)
2. Hay nunnomnoman Haman an manadag hinadan Judyu (Esther 3)
3. Hay nunnomnoman Esther an mangihwang hinadan ibbana an Judyu (Esther 4–7)
4. Hay nangihwangan Apu Dios hinadan Judyu hi edaot atayan ya hay nangihipunandan mungngilin hinan punnomnomnomandah nan Purim (Esther 8–10)

Hay Agge Nangunudan Basti Hinan Patul An Hi Serses

1 ¹Wada han patul an hi Serses an nun'ap'apu hi hingгахut ta baintit pituy (127) probinsya hi ad India ta ingganah ad Etiopia. ²Ya hay

nunhituwana ya hinan palasyu hi ad Susa. ³Ya hidin mi'atluh tawon hi numpatulana ya ninomnomna an mumpahamul.^a Ta inayaganan namin nadan ap'apun munhilbin hiyah nan palasyu. Ya ta'on on nadan opisyal di tindaluna hinan duwan boble an pumpatulana an hi ad Persia ya hi ad Media ya nadan gobelnador ya nadan ap'apun munhilbin didah nadan probinsya. ⁴Ya hidiyen numpahamulana ya immeh onom di bulan ta pangipatigonah kinadangyana ya hay nundongolana ya nan ongal an abalinana an mun'ap'apu.

⁵Ya hidin nagibbuh diye ot mumpahamul boh hindumingguwan hinan nahiduman hinan way lita"angan di palasyuna ot i'ayagnah nadan tataguhdi hi ad Susa an kadangyan onu nawotwot. ⁶Hidiyen lita"angan ya nipniphod an nakultinaan hi linen^b an asul ya pulaw an hay ga'odda ya linen damdama an bayulet ya pulaw. Ya niga'oddah nadan nun'atuligonggong an silber an nun'ihableh nadan tu"ud an batu an marbol. Ya hay indotaldah nan lita"angana ya marbol ya perlas ya nadan udum an nun'abalol an batu. Ya nadan ubunanda ya balitu' ya silber.

⁷Ya balitu' an basu an nat'onat'on di alkusnay pang'iinumandah nan dakol an bayah an inukat nan patul. ⁸Ya hay imbagan nan patul hinadan baalna ya adi mahapul an unudonda nan pangiy'e'eda an imminum'e nan patul on ahida mohpe uminum nadan tatagu ta nadan baalna ya ipa'inumda nadan bayah nan namhod an uminum.

⁹Ya hi Basti an ahawan nan patul ya numpahamul bo damdamah nadan binabai hidih nan palasyu. ¹⁰Ya hidin mi'apituh algon di numpahamulanda an mangmanginumda ya nabutbutong nan patul. Ot baalona nadan pitun yunok^c an da Mehuman ya hi Bista ya hi Harbona ya hi Bigta ya hi Abagta ya hi Setar ya hi Karkas ¹¹ta eda awiton nan ahawana an hi Basti ta iyedah awadana an nungkoronah nan koronan di ahawan di patul. Te pinhodna an ipatigoh nadan ap'apu ya nadan tatagu an apgoan hi ahawana. ¹²Mu hidin e imbagan dadiyen baal i Basti nan imbagan nan patul ya adina pohdon an ume. Ta nangimbubungot nan patul ¹³ot mahmahanah nadan ap'apu an nanginnilah a'at di uldin hi'on nganney atona. Te hidiyey uggana aton hi'on waday inomnomana. ¹⁴Ya nadan uggana pummahmahan ya da Karsena ya hi Setar ya hi Admata ya hi Tarsis ya hi Meres ya hi Marsena ya hi Memukan te dida nadan pitun nangatuy sa'adda an pundinolanahdi hi ad Persia ya hi ad Media. ¹⁵Ya hay inalinan dida ya alyonay, Nganney alyon di uldin ta'u hi ma'at i Basti hinan aggena nangunudan hinan imbaga' an e imbagan nadan yunok?

^a 1:3 Hay pangalin di udum hinan numpahamul ya nunhida. ^b 1:6 Nan linen ya hay mangiyusal ya nan kadangyan ya nan padi ya mabalin bo an ma'usal hinan Templo.

^c 1:10 Nan yunok ya hidiye nan eunuch hinan English an hay ibalinana ya nakapun an linala'i ta iyohhaday punhilbiyandah nan palasyu.

¹⁶Ya hi Memukan di himmapit ot alyonah nan patul ya nadan udum an ap'apu di, Nan ahawam an hi Basti ya numbahul ya bokon he'a ya abuh di numbahulana te ta'on on nadan ap'apu ya nadan tatagu hi an namin an probinsya an pun'ap'apuwam. ¹⁷Te onha donglon di an namin an binabaih tuwe an inat Basti ya ngohayonda moy ahawadan alyonday, On hi Basti ni'mo ot agge immeh din impa'ayag nan ahawana an patul. ¹⁸Ot donglon'en nadan ahawami an a'ap'apuh tun ad Persia ya hi ad Media nan inat Basti ot umannung an pi'bagondan iyunnud i hiya ot adi dita'u mo lispituon an ahawada. Ya undan adi gumalat hi bumungotan ta'un linala'i hinadan ahawa ta'u. ¹⁹Ot ha'ey atom ya iyuldinmu ta adi mo mumpatpatigoh Basti i he'a. Ta middum hinaen uldin hinan uldin hituh ad Persia ya hi ad Media an adi mabalin an mahukkatan. Ya inaanmuh Basti hinan sa'adna ta hukkatam i ha babain maphod di pangatna. ²⁰Ta wa'et nipa'innilah naen uldinmu hi abobboble ituwen pun'ap'apuwam ya lispituwon di binabaiy ahawada an kakaddangyanan onu na'awwotwot.

²¹Ta hidiyen imbagan Memukan ya pinhod nan patul ya ta'on on nadan ap'apun munhilbin hiya. Ot hiya moy aton nan patul. ²²Ta nuntudo' mo nan patul hinadan probinsya an pun'ap'apuwana an imbalinda nan tudo'na hinadan nat'onat'on an hapit ya panudo' nadan tatagu an hay intudo'na ya an namin di linala'i ya diday ma'unud hinan numpunhituwanda.

Hay Numbalinan Esther Hi Ahawan di Patul

2 ¹Hidin na'aan di bungot nan patul an hi Serses ya nomnomnomonah ahawana an hi Basti ya nan inat Basti ya nan inyuldina an ma'at i hiya. ²Ya indani ya inalin nadan baalna di, Daan mo ta ihama'an da'a hinadan apgohan an binabain mumpangilog an ma'id ha inilo'dah lala'i. ³Ot mamili'a hi hinohhan ap'apu hinadan probinsya ya inyuldinmu ta iyalidan namin nadan apgohan an binabaihtuh ad Susa hinan iha'adan di binabaim. Ta ipipapto'mu didah nan yunok an hi Hegay ta hiyay ukod hi an namin an mahapulda ta ipohpohod di tigoda. ⁴Ot nan babain piliyom an mangipa'amlong i he'ay mihukkat hinan ahawam an hi Basti.

Ya maphod hi nangngolan nan patul i diyen imbagada ot hidiyey atona.

⁵Ya hidih ad Susa ya wada han Judyu an hi Mordekay an imbabalen Hair an apapun Simei an imbabalen Kis hinan tinanud Benjamin. ⁶Ya manu'e hi wahdi ya nan a'ammodnay ohah nadan nalpuh ad Jerusalem an inabak din hi Nebukadnesar an patul hi ad Babilon ot iyena didahdi an didan namin hidin hi Jehoyakin di patul hi ad Judah. ⁷Ya wada han hi Esther an pinghandah tinanud i Mordekay. Mu hay ngadanah hapitda an Hebrew ya hi Hadassah. Hiya ya apgohan ya maphod di nangadolna. Ya hidin nateda nan a'ammodna ya inawit Mordekay ot pakilogona an imbilangnah imbabalena.

⁸ Ta hidin nipa'innilah diyen inyuldin nan patul ya dakolday apgohan an binabain inyedah ad Susa ya hi Esther di oha. Ot miha"addah nan iha"adan di binabai ta ipapto' Hegay dida. ⁹ Ya hi Esther di pinpinhod Hegay ot idatna i hiya nadan midahidah adolna ya nadan mun'aphod an makan. Ya pinilina pitun binabain nalpuh nan palasyu ta baal Esther. Ot piliyona bo nan ap'aphodan an kuwartu ta iha"adan Esther ya nadan baalna.

¹⁰ Mu hi Esther ya aggena impa'in'innila an hiya ya Judyu te hidiyey intugun Mordekay i hiya. ¹¹ Ta abigabigat on immeh Mordekay hi potto' nan panton di niha"adan nadan binabai ta ena tigon di ma'ma'at i Esther.

¹² Ta hay pangipaphodandah tigon dadiyen binabai ya hintawon. Te hinan mamangulun onom di bulan ya nadan nibagah midahidah adolda ya nan maphod an lana an ma'alih mira. Ya ahi mohpe nadan udum an bangbangluy idahidahda i dida hinan nabati an onom di bulan. Ta nagibbuh'eh diye ya ahida mohpe ma'ohha'ohha an umeh awadan nan patul. ¹³ Ya umeda'ehdi ya midat i dida nan pohdondan ilubung ya nadan udum an pohdondan usalon an wadah nan niha"adanda. ¹⁴ Ya hay umayan di hinohhah nan awadan nan patul ya hinan mahdom ta nawi"it'e on numbangngadda hinan iha"adan di binabai ta nan yunok bon hi Sasgas di mangipapto' i dida te hiya nan mumpapto' hinadan ahawan nan patul. Ya adi mabalin an waday e mumbangngad i didah nan palasyu te inggana hi'on ipa'ayag nan patul an namama hi'on aggena impa'amlong nan patul.

¹⁵ Ta hidin nadatngan di pangayan Esther hi awadan nan patul ya ammuna nan imbagan nan mangipapto' i dida an hi Hegay di inusalna. Ya hay nangimbabale i Esther ya hi Abihail an hi ulitaun Mordekay an nangipakilog i Esther. Ya an naminda nan nanigon hiya ya ma'amlongda te maphod di tigona. ¹⁶ Ta inyedah nan palasyun nan patul an hi Serses hidin mi'apituh tawon hi numpatulana an hidiye nan mi'ahimpuluh (10) bulan an alyondah Tebet. ¹⁷ Ya hiyay pinhod nan patul i dadiyen binabai te impa'amlongna nan patul. Ta hiyay nidatan nan koronan di ahawan di patul ta hiya moy nihukkat i Basti. ¹⁸ Ot mumpahamul nan patul an gapu i Esther ot ayaganan namin nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan mumpuntamuh nan palasyu. Ot pun'iblayonan namin di tataguh abobbobleh nan tamuda. Ot mangidat hi dakol an regalonah nadan tatagu.

Hay Nangihwangan Mordekay Hinan Patul

¹⁹ Ya hay pidwan di na'amungan^d nadan mumpangilog an binabain nun'ibban Esther ni' ya wahdi hi Mordekay hinan geyt di palasyu te

^d 2:19 Hituwen pidwan di na'amunganda ya agge nibaga ituwen liblu nan namangulun na'amunganda.

hiya moy oha an ap'apun munhilbih nan patul. ²⁰Mu hiyah diyen agge impa'in'innilan Esther an hiya ya Judyu. Te inun'unudna nimpe nan intugun tuwalin Mordekay i hiya an umat hi nangun'unudanan hiyah din a'ungana.

²¹Ya hidin puntamuwan Mordekay hinan geyt di palasyu ya waday duwan yunok an guwalyah nan panton di kuwartun nan patul an da Bigtana i Teres. Ya waday bimmoholandah nan patul an hi Serses ta hiya nan nunhapitanda an patayon. ²²Ya na'innilaan Mordekay hidiyen nunhapitanda ot iba"agna i Esther ot e ibagan damdaman Esther hinan patul. Ya imbagana an hi Mordekay di nangibagan hiya. ²³Ya hidin e impamahmah nan patul ya na'innilaana an immannung hidiyen imba"ag Mordekay ot ipitattayuna dadiyen duwan linala'i. Ta hidiyen na'at ya impitudo' nan patul hinan liblun itud'an di na'na'at hinan boble.

Nan Adi Maphod an Ninomnom Haman

3 ¹Indani ya nan hi Haman an imbabalen Hammedata an tinanud Agag ya impabaktun nan patul di sa'adna ta hiyay nabakbaktuy sa'adna mu nadan udum an ap'apu. ²Ta an namin nadan ap'apun munhilbin hiya hinan palasyu ya wada'eh Haman on munyu"ungdah punlispidan hiya te hidiyey inyuldin nan patul hi atonda. Mu hi Mordekay e ya adina unudon hidiye. ³Ta mahmahan nadan udum an ap'apu i hiya an alyonday, Tanganu onmu ngohayon nan uldin nan patul?

⁴Ot ipa'innilan mohpen Mordekay an hiya ya oha an Judyu.^e Mu abigabigat on imbagadan hiya ta unudona nan uldin mu adina damdama. Ot hiya nan eda mo imbaga i Haman hi'on mabalin i hiyah diyen pangat Mordekay.

⁵Ya hidin tinigon peman Haman an adi munyu"ung hi Mordekay ta punlispidan hiya ya nangimbubungot. ⁶Ta ninomnomnan ipapate mu hidin na'innilaanan hiya ya Judyu ya ninomnomnan bokon hi Mordekay ya ammunay ipapate na te an namin di Judyu hinadan boblen pun'ap'apuwam Serses.

⁷Ta hidin mi'ahimpulut duway (12) tawon hi numpatulan Serses hinan namangulun bulan an ma'alih Nisan^f ya imbunutdah hinangngab Haman ta ma'innilaan hi'on nganne an algo ya bulan di pangatana i diyen ninomnomna. Ya hay nabunut ya nan mi'ahimpulut tulun (13) algo hinan mi'ahimpulut duwan (12) bulan an ma'alih Adar. Hay hapitdah nan bunnutan ya purim.

⁸Ot umeh Haman hinan patul ot alyonay, Waday tinatagu an niddum i dita'u an niwaktadah nadan probinsya ituwen pun'ap'apuwam an hay

^e 3:4 Hi Mordekay ya manu'e hi adi munyu"ung hi hinangngab Haman ya hi Haman ya nalpuh nan tinanud Amalek an binuhuldan Judyu. ^f 3:7 Nan Nisan ya hidiye nan ma'udin godwan di Marso ta ingganah nan godwan di Abril hi ad uwani.

pangiye"eda ya nat'on an ma'id ha nipaddunganah nan pangat di udum an tatagu. Ya adida ahan un'unudon di uldin. Ta hiya nan adi maphod hi'on minaynayun an mi'hituda hitun pun'ap'apuwan. ⁹Ot hay maphod hi atom ya iyuldin mu ta mipapatedan namin. Ta'omman ya indat'uy tuluy gahut ta napat di libuy (340,000) kilun silber hinan iha"adan di pihhun di patul ta midat hinadan ap'apu an e mangat ituwe.

¹⁰Ya inabulut nan patul hidiyen inalin Haman ot aanona nan singsing hi ta'lena an hidiyey pummalkadah nadan mitudo' an uldina ta adi mabalin an mahukkatan. Ot idatnah diyen singsing hinan binuhul di Judyu an hi Haman an imbabalen Hamedata an tinanud Agag. ¹¹Ot alyon nan patul i Haman di, Adi' mahapul nan pihhum. Ukod'a ya inatmu nan pohdom an aton i danae an tatagu.

¹²Ta hidin mi'ahimpulut tuluh (13) algo hinan namangulun bulan ya inayagan Haman nadan sekretalin di patul ot ibagana i dida nan itudo'dah nan uldin nan patul an miyeh nadan ap'apun munhilbih nan patul ya nadan gobelnador ya nadan udum an ap'apun di an namin an probinsya. Ta intudo'dah diyen uldin hinan nat'onat'on an hapit ya panudo' nadan tatagu hinadan boblen awadanda ya ingngadandah nan patul an hi Serses ya immalkada nan singsingna. ¹³Ot ituda'day mangiye i dadiyen tudo' hi an namin an probinsya an pun'ap'apuwan nan patul. Ta hay nitudo' ya mipapaten namin di Judyu an ta'on on nadan a'amamma ya i'ininna ya binabai ya u'unga hinan mi'ahimpulut tulun (13) algoh nan mi'ahimpulut duwan (12) bulan an ma'alih Adar. Ya inaladan namin nadan wada i dadiyen patayonda. ¹⁴Ta nipa'innilah diyen uldin hi atagutaguh abobboble hinan pun'ap'apuwan nan patul ta innilada moy atonda an mundadaan an e mamateh nadan Judyu hi'on madatngan hidiyen algo. ¹⁵Ot gapu ta hiyay imbagan nan patul ya inawigingdan nangiye i diyen uldin hi abobboble an inhipundah ad Susa an nunhituwan nan patul ta innilaon di atagutagu. Ta nadan tataguh ad Susa ya nunnaud an minomnomanda yaden dedahdi da Haman hinan patul an mangmanginumda.

Hay Numpaboddangan Mordekay I Esther

4 ¹Hidin na'innilaan Mordekay hidiyen na'at ya nunhethetnay lubungna ot munlubung hi langgut ot dadapulonay uluna ot e dumanallanan hinan boble an kumogakoga an gapuh hakit di nomnomna. ²Mu ingganah nan geyt di palasyu ya ammunay ipogpogana te adi mabalin an hunggop di nunlubung hi langgut hidi. ³Ya atbohdi nadan Judyu hinadan probinsya an nunnaud an minomnomanda an adida mangmangngan ya kumogakogada hidin na'innilaanda nan uldin nan patul. Ta dakol i diday numpunlubung hi langgut on eda nalnallo' hinan hupu'.

⁴Ya hidin impa'innilan nadan ba'baalon Esther an binabai ya nadan yunok nan at'atton Mordekay ya nunhiglan minomnoman hi Esther. Ot ipiyenay ilubung Mordekay ta bokon nan langgut mu adina pohdon. ⁵Ot ituda'nah Hatak an ohah nadan yunok an indat nan patul i hiya an baalna ta ena mahmahan i Mordekay di gapunah umatanahdi. ⁶Ot umeh Hatak hi awadan Mordekay hidih nan way potto' nan geyt di palasyu ta ena mahmahan.

⁷Ot ibagan Mordekay i hiyan namin nan na'na'at ya nan bilang di pihhun alyon Haman hi iddumnah nan pihhun nan patul ta ma'usal hi pamatayanda i didan Judyu. ⁸Ot idatnan hiyay ohah nadan nitudo'an nan uldin nan patul an nipa'innilah ad Susa ot alyonay, Ipatigom hituwe i Esther ya impa'innilah i hiya nan ibalinana. Ya imbagam i hiya ta e mumpahpahmo' hinan patul ta hom'ona nadan ibbana an Judyu. ⁹Ot mibangngad hi Hatak ot ibaganan namin i Esther nan imbagan Mordekay. ¹⁰Ya hinnag bon Esther hi Hatak ta ena ibaga i Mordekay ¹¹an innilan di an namin an ap'apu ya tataguh nan pumpatulan nan patul an nan tagun namaag ya hinunggop hinan opihhinan nan patul an agge nipa'ayag ya mipapate. Ta ma'id ha tagu hi mangat i diye an adi mipapate. Te ingganah idongdong nan patul nan nabalitu'an an septerna^g ya ahi mihwang. Ya alyon bon Esther di, Hay oha bo ya ume moh himbulan di agge nangipa'ayagan nan patul i ha'on.

¹²Ta hidin dingngol Mordekay nan impaad Esther ¹³ot pumbangngadonah Hatak ta ibaganan Esther an alyonay, Wan hay punnomnommu ya adi da'a pi'pate an umat hinadan ibba ta'un Judyu an gapu ta wahna'ah nan palasyu? ¹⁴Te namaag'e ya dimminong'ah ad uwani ya waday udum hi bumoddang ta mihwangda nadan ibba ta'un Judyu mu he'a ya nadan tulang ta'u ya mipapate ta'un namin. Ma'id ha mapto' ya hay numbalinam hi ahawan di patul ya ta waday atom an bumoddang hi ad uwani ta mihwang ta'u an Judyu.

¹⁵Ot ibagan Esther nan pambalna i Mordekay an alyonay, ¹⁶Ot em mo amungan an namin nadan ibba ta'un Judyu hituh ad Susa ta adi ayu mangan ya adi ayu uminum hi tuluy algo an ta'on on hinan mahdom ta idasalana'. Ot ta'on on ha'on ya nadan baal'u ya athidi bo damdamay atonmi. Ta nagibbuh'e ya immeya' hinan patul an ta'on on mipagol hinan uldin. Ot hituwe'ey ataya' ya ta'ombo. ¹⁷Ot un'unudon Mordekay an namin nan imbagan Esther hi atona.

Hay Imbagan Esther Hinan Patul

5 ¹Hidin mi'atluh algo hi nun'ulatanda ot munlubung hi Esther hinan lubung di ahawan di patul ot e tuma'dog hidih nan potto' di panton

^g 4:11 Hidiyen septer ya hidiyey idongdong nan patul ta mangipa'innila an mabalin an e mi'hapit di ohan tagu i hiya ya hay oha bo ya hidiyey mangipatigon hiya ya patul.

nan opihhinan nan patul. Ya wahdi nan patul an inumbun hinan tronona an inhanggabnah nan panto. ²Ya tinigonah Esther ya ma'amlong ot idongdongna nan nabalitu'an an septerna. Ot e dapaon Esther nan uddun diyen nabalitu'an an septer.

³Ya inalin nan patul i hiyay, Tanganu udot on'a wahtu Esther? Nganne mahapulmu? Ibagam ot ta'on on godwan tun pun'ap'apuwa' ya mabalin an idat'un he'a.

⁴Ot alyon Esther di, Hi'on mabalin apu patul ya daan mo ta umali ayu i Haman hi ad uwanin algo hidih awada' te wahdi han indadaan'u an makan.

⁵Ot ipa'ayag nan patul hi Haman ya na'anne ot umedah nan in'ayag Esther.

⁶Ya hidin mangmanginnudah bayah ya inalin bon nan patul i Esther di, Ot nganne nan pohdom an ibaga? Ibagam ot ta'on on godwan tun boblen pun'ap'apuwa' ya idat'un he'a.

⁷Ya inalin Esther di, ⁸Athina'e an ulayana' i he'a ta pohdom an idat nan ibaga' ya daan mo ta ipidwayu bon umali i Haman hi bigat. Ta i diyey ahi' pangibagaan hinan pohdo'.

Hay Ninomnom Haman An Aton I Mordekay

⁹Ta hi Haman ya ma'am'amlong hi limmah'unana hi nalpuwanah awadan Esther mu hidin tinigonah Mordekay hinan way geyt di palasyu an adi udot tuma'dog ya adi ni'mo munyu'ung hi punlispituna ya nunhiglay bungotna. ¹⁰Mu initpolnay bungotna ot umanamut. Ot ayagana nadan gagayyumna ya hi ahawana an hi Seres. ¹¹Ot ilattuwagna i dida an pun'ibaganay kinadangyana ya hay dinakol di imbabalena an linala'i ya hay nangipabaktuwan nan patul hi sa'adna mu nadan udum an ap'apu.

¹²Ya inalina boy, Bokon ammuna danae te ha'on bo ya ammunay inayagan nan ahawan nan patul an hi Esther hi nun'ibban nan patul an e ni'an hinan indadaana. Ya inayagan da'mi bon umehdi hinan patul hi bigat. ¹³Mu ma'id damdama ha hilbin datuwen ha'on hi'on tigo' nan Judyu an hi Mordekay an hiyay nanongnan ap'apu an umohnong hidih nan way palasyu.

¹⁴Ot alyon nan ahawana an hi Seres ya nadan gagayyumnay, Daan mo ta ipata'dogmu ha pangitattayunam i Mordekay hi umeh baintit limay (25) metroy tinagena. Ya imbagam hinan patul hi bigat ta itattayunda ta waday am'amlongmun ume an e mi'an hi awadan Esther. Ya immamlong hi Haman i diyen inalida ot ipata'dogda han kayiw ta pangitattayunanda i Mordekay.

Hay Nangipa'innilaan Nan Patul Hi Amaphod Mordekay

6 ¹I diyen hilong ya adi umaliy inlo' nan patul ot ipa'ukatna nan nitudo'an di na'na'at hinan pumpatulana ta ibahadan hiya. ²Indani

ya nibaha nan nitudo' an nangipa'innilaan Mordekay hinan adi maphod an nunhapitan nadan duwan mungguwalyah nan geyt di palasyu an da Bigtana i Teres. Te nunhapitandan patayon nan patul mu agge na'at te imba"ag Mordekay. ³Ya hidin dingngol nan patul hidiyen nibaha ya inalinay, Ot nganney indat ta'uh gunggunan Mordekay i diyen inatna?

Ya inalin nadan baalnay, Ma'id man peman.

⁴Ya inalin nan patul di, Nganney ap'apu hi wahtu?

Ya nipadih an hinunggo hi Haman hidih nan palasyu an ena ibagah nan patul ta itattayundah Mordekay hinan impata'dogna.

⁵Ya inalin nadan baalnay, Wahnah Haman an tumtumma'dog hinan way panto.

Ot alyon nan patul di, Paghponyu.

⁶Ta hidin hinunggo hi Haman ya inalin nan patul i hiyay, Nganne nin di lebbengnah aton hinan tagun pohdo' an midattan hi gunggunana?

Ya hay punnomnom Haman ya hiya nan tagun pohdon nan patul an idattan hi gungguna. ⁷Ot alyonah nan patul di, Pohdom'e an idattan hi gunggunay ohan tagu ⁸ya em ipa'alay ohah nadan lubung di patul an inlubungmu ni' ya hay ohah nadan kabayum an nitakkayam^h ni' an waday koronana. ⁹Ya inayagam di ohah nadan nabaktuy sa'adna an ap'apu ta ipilubungna nan lubungmu i diyen tagu ya impikabayunah nan kabayum ya ena indanaldallanan hinadan kalatah tun boble ta'u on initkuknay, Tigonyu'e peman tayyay aton nan patul hinan tagu an nangat hi maphod ta nihwang nan patul.

¹⁰Ot alyon nan patul i Haman di, Ot ma'anne'a mo ta em alan nan lubung ya nan kabayu an imbagam ta atom hinan Judyu an hi Mordekay an wahdih nan way geyt an um'umbun. Ot tigom ta adim ibahhon aton i hiyan namin nan inalim.

¹¹Ot umeh Haman an ena inala nan lubung ya kabayu. Ot ipilubungna i Mordekay ot itakkenah nan kabayu ot ena idanallanan hinadan kalata on initku'itkuknay, Tigonyu'e peman tayyay aton nan patul hinan tagun nangat hi maphod ta nihwang nan patul. ¹²Ta hidin nalpah ot mibangngad hi Mordekay hinan way geyt di palasyu mu hi Haman e ya inawigingna an immanamut an nunhu'yung te nunnaud di nabainana.

¹³Ot pun'ibaganah nan ahawana an hi Seres ya nadan gagayyumna nan na'at i hiya.

Ya inalidan hiyay, Manu'e hi nipada"ul'a ya oha an Judyu hi Mordekay ot hiya nan ma'id ha abalinam an mangabak i hiya ya umannung an hiyay gumapuh adadagam. ¹⁴Ya hidin munhahhahapitda ya dimmatongda nadan baal nan patul ot pi'bagondan awiton hi Haman ta e bo mi'an hinan indadaan Esther.

^h 6:8 Hay panapit di udum hinan nitakkayan ya nihakayan.

Hay Natayan Haman

7 ¹Ot umeda bo da Haman hinan patul ta eda mi'an hinan in'ayag Esther.

²Ya hidin mangmanginumda i diyen mi'adwah algo ya inalin nan patul i Esther di, Ibagam mohpe hi ad uwani nan pinhodmu ta ta'on nimpeh on idat'un he'ay godwan di pun'ap'apuwa'.

³Ya alyon Esther di, Hom'ona'e i he"a ya adim bahan iyabulut an mipapateya' ya nadan ibba' an Judyu. Hituwe han pohdo' ahan an ibaga i he'a. ⁴Te ha'on ya nadan ibba' an Judyu ya nabayadan amin namin ta mipapate ami. Mu onha nin ha binayadan da'min mumbalin hi himbutⁱ ot namaag ya dimminonga' ta adi da'a ungalon. Mu nan ma'at i da'mi ya nunnaud ahan te patayon da'min namin.

⁵Ot alyon nan patul i Esther di, On nganney mangalih patayon da'yu?

⁶Ya alyon Esther di, Ma'id ha udum hi'on bokon nan binuhulmin Judyu an adi ahan maphod di pangatna an hi Haman.

Ya nangintattakut hi Haman. ⁷Ta nangimbubbungot nan patul ot lumah'un. Mu hi Haman ya nabati an mumpahpahmo' i Esther ta adina ipapate hiya te innilana mon athidiy ma'at i hiya. ⁸Ya hidin hinunggop nan patul an nalpuh dola ya nipadih an nundu'un hi Haman hinan inumbunan Esther an inidonah hukina. Ya tinumkuk nan patul an alyonay, Undan ta'on hi wahtuwa' hitun palasyu ya athinan pilitom an ilo' nan ahawa'? Ya hidin impadappuhna nan imbagana ya immaliday mamungut hi ulun Haman.

⁹Ya nan ohan yunok an hi Harbona ya alyonay, Bokon hinae ya abuh te umman wahdih balena bo han impata'dogna an baintit limay (25) metroy tinagena an pangitattayunanaot i Mordekay an hiya din nangihwang ni' i he'a.

Ya nahannapit nan patul ot alyonay, Ot ekayu ta hiyay eyu itattayun hidi.

¹⁰Ot eda mo itattayun hi Haman hinan impata'dogna an pangitattayunanaot i Mordekay. Ot ahi ma'aan nan nunhiglan bungot nan patul.

Hay Kalebbengan Nadan Judyu An Mangubat Hinadan Binuhulda

8 ¹I diyen algo ya indat nan patul an hi Serses i Esther an namin nadan luta ya bale ya nadan nun'abalol an odon Haman an binuhul di Judyu. Ot umeh awadan nan patul hi Mordekay te impa'innilan mon Esther di niyatana i hiya. ²Ot aanon nan patul nan singsingna an pummalka an binangngadna i Haman ot idatna i

ⁱ 7:4 Nan himbut ya nabayadan an baal.

Mordekay. Ot pumbalinon Esther hi Mordekay hi mumpapto' i dadiyen namin an nidat i Esther.

³Indani ya e bo numpaboddang hi Esther hinan patul an e nundu'un hi hinanggabna ot mungkoga an mumpahpahmo' i hiya ta adina ipa'at nan nunhiglan adi maphod an ninomnom Haman an tinanud Agag an ma'at hinadan ibbanan Judyu. ⁴Ya indongdong nan patul nan nabalitu'an an septerna ot tuma'dog hi Esther. ⁵Ot alyon Esther di, Hi'on maphod di punnomnommu i ha'on ya daan mo bahan ta iyuldinmu ta adi ma'unud nan impitudo' Haman an imbabalen Hamedata an tinanud Agag an ipapate da'min namin an Judyu hi an namin an probinsya hinan pun'ap'apuwam. ⁶Te adi' ahan pohdon an tigon di atayan nadan ibba' an Judyu an namamah nadan tulang'u.

⁷Ya inalin nan patul i da Esther i Mordekay di, Ot tee bon impitattayun'uh Haman ot idat'un namin nadan luta ya bale ya nadan nun'abalol an odon Haman i he"a Esther an gapuh nan adi maphod an atonaot i da'yu an Judyu. ⁸Ot itudo'yu mo ha uldin an innilayun iphodan nadan ibbayu an Judyu. Ya ingngadanyu i ha'on ya immalkayu nan singsing'u te adi mabalin an mahukkatan nan uldin an ningadan i ha'on ya namalkaan hinan singsing'u.

⁹Ta i diyen mi'abaintit tujuh (23) algo hinan mi'atluh bulan an ma'alih Sibani ya impa'ayag Mordekay nadan sekretalin nan patul ot ipitudo'na nan uldinah nadan Judyu ya nadan gobelnador ya nadan ap'apun munhilbin dida hinan hinggahut ta baintit pitu (127) an probinsya an mihipun hi ad India ta ingganah ad Etiopia. Ot ibalindah diyen uldin hinan nat'onat'on an hapit ya panudo' di tatagun niddum hinan pun'ap'apuwam nan patul an ta'on on nan hapit di Judyu. ¹⁰Ya dadiyen impitudo' Mordekay ya ingngadanda hinan patul an hi Serses ot imalkada nan singsingna. Ot pun'iyen nadan numpungkabayuh nan ma'awiging an kabayun di patul.

¹¹Ta hay nipa'innila i dadiyen tudo' ya iyabulut nan patul an waday lebbeng nadan Judyu hi abobboble an ma'amung ta ibaliwday adolda ta patayonda nadan mangubat i dida ya nadan pamilyada. Ya nun'aladan namin nadan wadan dida. ¹²Ya nan algon pangatan nadan Judyu i diyen uldin ya hinan mi'ahimpulut tujuh (13) algo hinan mi'ahimpulut duwah (12) bulan an ma'alih Adar. Hidiye nan nagtud an algo an pamatayandaot hi an namin an Judyu hi abobboble. ¹³Ya hidiyen uldin ya nipa'innila hi an namin di probinsya ta mundadaan nadan Judyu an mangihwang hi adolda hi'on madatngan hidiyen algo. ¹⁴Te nun'awiging nadan nangiye i dadiyen tudo' an numpungkabayuda hinadan ma'awiging an kabayun nan patul. Ya ta'on on hi ad Susa an boblen nan patul ya nipa'innilah diyen uldin.

¹⁵Hidin nakak hi Mordekay hi awadan nan patul ya nunlubung hinan lubung di nabaktuy sa'adna an ap'apu an pulaw ya asul an na'oddahan hi mumbolah^j an linen ya atbohding nakoronaan hi balitu'.

Ya hidin nipa'innila nan balun uldin hi ad Susa ya ahitutukukda nadan tataguh amlongda. ¹⁶Ta nunnaud di immamlongan nadan Judyu ya nunhiglay punlisipitun mohpen di tatagu i dida. ¹⁷Ta an namin nadan Judyu hi abobboble an dimmatngan nan uldin ya munhahamulda.^k Ya dakolday tatagun bokon Judyu an numbalin hi Judyu te gapuh takutdan dida.

Hay Nangabakan Nadan Judyu

9 ¹Hidin nadatngan nan mi'ahimpulut tuluh (13) algo hinan mi'ahimpulut duwah (12) bulan an ma'alih Adar an hidiye nan pangatandah nan namangulun inyuldin nan patul ya naballin di na'at te hay innilan nadan tataguhdi ya diday mamateh nadan Judyu ya onnot on nadan Judyu di namaten dida. ²Te nun'oh'ohhadan na'amung nadan Judyu hinan numpunhituwanda hinadan probinsya an nun'ap'apuwana nan patul an hi Serses ot gubatonda nadan binuhulda an naminhod an mamate i dida. Ta timmakut nadan tatagu hinadan Judyu ta ma'id ha tuliddan mangubat i dida. ³Hay oha ya ta'on on nadan ap'apun munhilbih nan patul ya nadan gobelnador hinadan probinsya ya nadan ap'apun munhilbin dida ya binoddanganda nadan Judyu an gapuh takutda i Mordekay. ⁴Te na'abbaktuy sa'adna ya nundongol hi an namin an probinsya an ongal di abalinana.

⁵Ta nadan Judyu ya numpateda nimpe nadan binuhulda ta inatday pohdondan aton hinadan humihiwo i dida. ⁶Ta hi ad Susa an nunhituwan nan patul ya pinateday limay gahut (500) an tatagu. ⁷Ya atbohding pinatedah Parsandata ya hi Dalpon ya hi Aspata ⁸ya hi Porata ya hi Adalia ya hi Aridata ⁹ya hi Parmasta ya hi Arisay ya hi Ariday ya hi Baysata. ¹⁰Dadiye nadan himpulun (10) linala'i an imbabalen Haman an imbabalen Hammedata an binuhul nadan Judyu. Mu aggeda ni'yala nadan wada i dadiyen pinateda.

¹¹Ta i diyen algo ya nipa'innilah nan patul nan bilang di pinatedah ad Susa. ¹²Ot alyon nan patul hinan ahawana an hi Esther di, Pinaten mahan nayakan nadan ibbam an Judyu di limay gahut (500) an tatagu ya nadan himpulun (10) imbabalen Haman hituh ad Susa. Ot ma'id ha mapto' ya inyal'alanay na'at hinadan udum an boble. Ot ad uwani ya nganney pohdom an ma'at? Ibagam i ha'on ot ato' nan pohdom.

¹³Ya inalinh Esther di, Hi'on mabalin ya iyabulutmu ta aton bon nadan ibba' an Judyu hi bigat nan umat hi inatdah ad uwanih tun ad Susa. Ya

^j 8:15 Nan mumbolah ya hidiye nan red hi English. ^k 8:17 Hay pangalin di udum hinan munhahamulda ya munhidada.

maphod on itattayunda damdamay adol nadan himpulun (10) imbabalen Haman.

¹⁴Ot ibagan nan patul an itattayunda nadan adol dadiyen himpulun (10) imbabalen Haman. ¹⁵Ya i diye an ibiggatana an mi'ahimpulut opat (14) di algo hinan bulan an ma'alih Adar ya na'amungda nadan Judyu hi ad Susa ot patayonda boy tuluy gahut (300) an tatagu mu aggeda inala nadan wada i dadiyen pinateda.

¹⁶Ya atbohdiy inat nadan Judyu hi abobboble i diyen pun'ap'apuwan nan patul an nun'oh'ohhada ta inihwangday adolda. Ta pinateday napitot limay libuh (75,000) nadan binuhulda mu athidi bon aggeda inala nadan wada i dadiyen pinateda. ¹⁷Ta na'at dadiyeh din mi'ahimpulut tujuh (13) algo hinan bulan an ma'alih Adar. Ya hidin mi'ahimpulut opat (14) di algo ot mun'ibleda ot munhahamulda an gapuh amlongda.

Hay Nungngilinanda Hinan Purim

¹⁸Nadan Judyu hi ad Susa ya nun'oh'ohhadan nangihwang hi adolda hidin mi'ahimpulut tulu (13) ya nan mi'ahimpulut opat (14) di algo ot ahida mun'ible an nunhahamulda hinan mi'ahimpulut limah (15) algo. ¹⁹Ta hiya nan ingganah ad uwani ya hinan mi'ahimpulut opat (14) an algo hinan bulan an ma'alih Adar di pun'am'amlongan an punhahamulan ya pun'iiddatan nadan Judyu an nunhituh nadan kikkitung an boble an ma'id ha binattun aladda.

²⁰Ta hi Mordekay ya intudo'nan namin dadiyen na'na'at. Ot tudo'anan namin nadan Judyu an numbobleh nadan nun'idawwi ya nun'ihaggon an probinsya i diyen pun'ap'apuwan nan patul an hi Serses ²¹ta atawotawon on munhahamulda ya nun'iiddatanda hinan mi'ahimpulut opat (14) ya mi'ahimpulut limah (15) algo hinan bulan an ma'alih Adar. ²²Te dadiyen algo ya bulan di nangabakan nadan Judyu hinadan binuhulda ta malinggopda mohpe te nan eda umukayungan ya numbalin hi pun'am'amlonganda. Ot muntudo' i dida ta munhahamulda ya mun'am'amlongda ya mun'iiddatandah makan ya mangdatda hi iboddangda hinadan nun'awotwot. ²³Ta inun'unud nadan Judyu nan intudo' Mordekay an atondah diye hi atawotawon. ²⁴Ta athidiy na'at te handi an hi Haman an imbabalen Hammedata an tinanud Agag an binuhul nadan Judyu ya impibunutna nan nagtud an algo an panadagana i dida te pohdonan mama''iddan namin. ²⁵Mu maphod ta nipa'innilah nan patul te ni'hapit nimpe hi Esther i hiya. Ot nan niyuldin an ninomnom Haman an panadagnah nadan Judyu ya didah nadan imbabalenay na'atana te diday nitattayun. ²⁶Ta hiya nan mahapul an atonda dadiye ta miyunnudan hinan intudo' Mordekay. Ya hay nungngadanda i diyen duway algo ya Purim te hay ibalananah hapitda ya bunnutan te imbunut nadan binuhulda nan algo an edaot atayan an Judyu. ²⁷Ta numbalinon

mon nadan Judyu hi ugalida an dida ya nadan tanudanda ya ta'on on nadan naminhod an mumbalin hi Judyu ya unudondah diyen niyuldin i dida an ngilinonda dadiyen nagtud an duwan algo hi atawo'tawon an miyunnudan hinan intudo' Mordekay. ²⁸Ta an namin di Judyu hi abobboble ya mahapul an nomnomnomondah diyen Purim ya mahapul an adi linglingon nadan matanudan hi udum hi algoh diyen atonda.

²⁹Ta nan ahawan nan patul an hi Esther an imbabalen Abihail ya impidwada bon nuntudo' i Mordekay hinadan ibbada an Judyu ta atonda nan nibaga an atonda hinan Purim. ³⁰Ot ipiyen Mordekay hidiyen tudo' hinadan ibbada an Judyu hinan hinggahut ta baintit pitun (127) probinsya an pun'ap'apuwana Serses ta mipa'innila i dida an malinggopda mo aya. ³¹Ya ta mipa'innila i dida nan mahapul hi atonda ya ahi madatngan nan Purim an umat hinan pun'ulatanda ya umukayunganda hi punnomnomnoma hinan edaot atayan. Ta atonda dadiye hi atawotawon ta miyunnudan hinan inyuldin da Mordekay i Esther. ³²Ta nitudo' hidiyen uldin Esther an atonda hinan ngilin di Purim hinan itud'an di na'na'at hinan boble.

Hay Anabaktun Da Serses I Mordekay

10 ¹Nan patul an hi Serses ya inyuldina ta mumbayaddah buwis an namin di tataguh abobboble hinan pun'ap'apuwana an ta'on on nadan nunhituh nadan nidawwin numboble nan pingngit di baybay. ²Ta an namin nadan inatna an atigan nan ongal an abalinana an patul ya ta'on on hay nangipabaktuwana sa'ad Mordekay ya nan ongal damdaman abalinana ya nitudo'dan namin hinan nitud'an di ina'inat nadan patul hi ad Media ya hi ad Persia.

³Ta hi Mordekay di nihnod hinan patul hinan anabaktun di sa'adna. Ta hiyay na'abbaktuy sa'adnah nadan Judyu ta ongal di punlispitun nadan ibbanan Judyu i hiya. Te dakol di inatna hi pummaphodanda ya hiyay nangihapit i dida hinan patul ta limmingopda.